

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

6. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

7. Mohilevskiy L., Bezpartochniy R., Korneyev A., Melnyk O., Skyba I. Ensuring the Economic Security of Ukraine in the Aspect of the Association Agreement Between the EU. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10, No. 2. P. 171–186. DOI: 10.14207/ejsd.2021.v10n2p171.

УДК 339.543:336.6

*Маслій Олександра Анатоліївна²,
кандидат економічних наук, доцент
Туз Валерія Юрїївна, магістрантка*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Митний контроль, як елемент державної політики, визначає часові й фінансові витрати експортерів, забезпечує дотримання стандартів якості, логістичну надійність та формує імідж країни як торговельного партнера. Від ефективності митних процедур безпосередньо залежить валютна й бюджетна складові фінансової безпеки держави, адже митний контроль впливає на надходження валютних коштів і податкових платежів до державного бюджету.

Шокові зміни у зовнішній торгівлі, спричинені повномасштабним вторгненням 2022 року, та скорочення обсягу експорту товарів протягом 2023 року більш ніж на 18 % порівняно з 2022 роком (з 44,149 млн дол. США у 2022 році до 36,186 млн дол. США у 2023 році [1]) обумовили необхідність модернізації митних процедур та оптимізації логістики для забезпечення стабільності фінансових потоків та стійкості національної економіки.

Модернізація митної системи України включає запровадження авторизованих економічних операторів (АЕО), електронних сервісів, системи «єдиного вікна» та розгортання електронної системи NCTS (спільний транзит), що дає змогу оптимізувати транзитні процедури і зменшити часові витрати на проходження митниці за кордоном [2]. У 2023 році за даними Міністерства фінансів України видано 22 авторизації АЕО, включно з першим дозволом «на підтвердження безпеки та надійності», тоді як у попередні роки таких дозволів майже не було. Такі ініціативи демонструють прагнення митних органів диференціювати підхід до перевірок, сприяють добросовісним експортерам через преференції та спрощений режим, скорочують адміністративні бар'єри та знижують ризики корупції, що безпосередньо зміцнює фінансову безпеку держави [3]. Підсилення міжнародного обміну митною інформацією та гармонізація митного законодавства з правилами ЄС (зокрема стосовно класифікації товарів, спрощення формальностей, обміну даними через «єдине вікно») також сприяє зростанню прозорості зовнішньоекономічної діяльності й підвищенню довіри міжнародних партнерів.

Адміністративна ефективність митних процедур є одним із основних чинників скорочення трансакційних витрат експортерів, що разом із налагодженням логістичних маршрутів безпосередньо впливає на зростання експорту. Так, у 2024 році відновлення частини морських коридорів та цифрові ініціативи сприяли зростанню обсягу експорту

² Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища для підвищення економічної безпеки України у воєнний та повоєнний періоди», державний реєстраційний номер 0124U000615

товарів до 131,2 млн тонн приблизно на 13,4% порівняно з 2023 роком до 41–42 млрд дол. США у грошовому виразі [1], що демонструє позитивний вплив удосконалення митного контролю на швидкість проходження товарів та стабільність фінансових надходжень. Відновлення експорту аграрної продукції, металів та олійних культур у 2024 році є результатом не лише покращення логістики, а й гармонізації митних процедур із міжнародними вимогами. Зростання експорту на 13,4% у 2024 році підтверджує позитивний вплив цих заходів.

Гармонізація митного законодавства з міжнародними стандартами, зокрема ЄС, а також упровадження ризик-орієнтованих підходів до митного контролю дозволяє фокусувати перевірки на операціях із високим ризиком [4, 5], водночас зменшуючи навантаження на добросовісних експортерів. Це підвищує прозорість торговельних потоків та знижує корупційні ризики, що є вагомим чинником зміцнення фінансової безпеки держави. Антиконтрабандні ініціативи та посилення контролю за митною вартістю формують чесну конкуренцію між національними експортерами, знижують частку тіншових операцій, що підвищує довіру міжнародних партнерів та позитивно впливає на фінансову безпеку держави [6]. Інвестиції у прикордонну інфраструктуру, логістичні коридори та цифровізацію документопотоків скорочують час доставки товарів і зменшують ризики втрат валютних надходжень.

Для досягнення оптимального балансу між митним контролем та сприянням торгівлі митна політика повинна поєднувати ризик-орієнтований підхід зі створенням прозорих механізмів оскарження, скороченням строків проведення формальностей та недопущенням надмірного адміністративного навантаження на бізнес, що забезпечить стале зростання експорту та інтеграцію України у глобальні торговельні ланцюги [7].

У сучасних умовах інтеграції України до європейського економічного простору однією з пріоритетних передумов підвищення ефективності зовнішньоекспортних операцій є прискорення впровадження цифрових сервісів Державної митної служби. До таких сервісів належать система «єдиного вікна», електронні митні декларації, автоматизовані API-інтерфейси для бізнесу та повна цифровізація документообігу. Їх розширення та технічна інтеграція дозволяють мінімізувати час оформлення товарів, знизити кількість технічних помилок і усунути контактні бюрократичні процедури [8, 9], що традиційно створювали високі корупційні ризики.

Отже, митний контроль у сучасних економічних умовах є не лише фіскальним інструментом, а й важливим елементом стратегії економічної й фінансової безпеки держави. Ефективна цифровізація, управління ризиками, розвиток логістичної інфраструктури, модернізація пунктів пропуску, оптимізація митних формальностей, антиконтрабандні ініціативи та міжнародна координація сприяють стабільності фінансових потоків, скороченню часу транзиту та зміцненню фінансової безпеки України.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/en/news/minfin_prezentuie_golovni_rezultati_ta_dosiagnennia_2023_roku-4399.
2. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>
3. Yurkiv N., Maslii O. Corruption component as a threat to economic security of the state. *Економіка і регіон*. 2018. № 3 (70). С. 19–27.
4. Онищенко С.В., Маслій О.А. Міжнародні індексні системи оцінки бізнес-середовища в Україні. *Фінансовий простір*. 2020. №3 (39). С. 168-179.
5. Маслій О.А. Методичні засади ідентифікації загроз економічній безпеці держави. *Економіка і регіон*. 2017. №6 (67). С. 28–34. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/3588>.
6. Onyshchenko, S., Matkovskiy, A., Puhach, A. Analysis of threats to economic security of Ukraine in conditions of innovative economic development. *Economic Annals-XXI*, 2014, 1-2(2), 8-11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2014_1-2\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2014_1-2(2)_3)

7. Чайкіна А., Маслій О., Черв'як А. Сучасні драйвери підвищення економічної безпеки країни в умовах цифрової трансформації. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №. 2 (49). С. 307–313.

8. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/en/direction/9/table/>.

9. Onyshchenko S., Hlushko A., Maslii O., Chumak O. (2024). Digital transformation of the national economy in the context of information environment development in Ukraine. *Transformations of national economies under conditions of instability*. Scientific Route OÜ. Tallinn, Estonia, P. 169–197. DOI: <https://doi.org/10.21303/978-9916-9850-6-9.ch6>.

УДК 336.6:004.738.5

Черв'як Анна Володимирівна³,
доктор філософії, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

OSINT ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Гібридна війна, яку веде РФ проти України, супроводжується масштабними інформаційно-психологічними, кібернетичними та економічними атаками. Так, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України [1] повідомляла, що у 2024 році кількість кібератак на Україну зросла на 69,8%, досягнувши 4315 інцидентів, у порівнянні з 2023 роком, коли було зафіксовано 2541 кіберінцидентів. У сучасних умовах фінансова безпека держави залежить не лише від ефективності економічної політики, а й від здатності своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози, що формуються у відкритому інформаційному середовищі. Одним із ключових інструментів такого моніторингу є OSINT.

OSINT – це розвідка з відкритих джерел, яка побудована на основі збирання, упорядкування, аналізу та використання публічно доступної інформації з метою отримання розвідувальних даних. Вона базується на відкритому доступі до інформаційних ресурсів, таких як соціальні мережі, медіа, публікації в інтернеті, урядові звіти та інші джерела [2, с. 70]. Ключова ідея розвідки з відкритих даних полягає у тому, що значний масив цінної інформації знаходиться у вільному доступі і не потребує високого рівня доступу до неї. Проте, потрібно розуміти яка інформація є важливою (з усього доступного масиву даних) та як правильно її аналізувати.

Законом України «Про національну безпеку України» визначено, що однією із фундаментальних національних інтересів України є державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями [3].

Фінансова безпека України як складова економічної та національної безпеки охоплює захист фінансової системи від зовнішніх та внутрішніх загроз, які можуть бути пов'язаними із корупційними схемами, тіншовими операціями та операціями із відмивання коштів, фінансуванням тероризму та кібератаками [4].

В умовах ведення гібридної війни вагомо значення набувають аналітичні інструменти котрі надають оперативну інформацію для аналізу та ухвалення рішень.

³ Тези підготовлено в межах виконання НДР молодих учених «Формування безпекоорієнтованого інформаційного середовища для підвищення економічної безпеки України у воєнний та повоєнний періоди», державний реєстраційний номер 0124U000615